

Кіноепос про Велику війну

Анастасія Канівець

«1917»

Сценаристи: Сем Мендес, Крісті Вілсон-Кернс

Режисер Сем Мендес

Оператор Роджер Дікінс

У ролях: Джордж МакКей, Дін-Чарльз Чепмен,

Бенедикт Камбербетч, Колін Ферт,

Річард Медден та ін.

Великобританія, 2019

Джордж МакКей у фільмі «1917». Режисер Сем Мендес.
Великобританія, 2019.

1917 для Російської імперії і зокрема України – рік революції та принесених нею цивілізаційних змін; для інших країн – учасниць Першої світової це – черговий безкінечно довгий рік нескінченної війни. Особливо довгою мала вона здаватися солдату, що міг місяцями не бачити нічого поза околицями власного окопу. Про те, що могло постати перед очима охочого (чи змушеного) здійснити прогулянку утідами війни, власне, і розповідає фільм.

Сюжетна основа його вельми проста. Двоє друзів-воjakів вирушають у дорогу, щоб врятувати півтори тисячі товаришів по зброї (зокрема й брата одного з них) від пастки, передавши наказ про скасування атаки. Сюжет цей, що комфортно почувався б у пригодницькому фільмі чи бойовику, тут постає в зовсім іншій якості.

Переорана окопами й перечовгана тисячами ніг земля переконливо твердить: колір війни – не червоний, а жовто-брунатний, колір багна. Воно вкриває все, все поглинає, зокрема й трупи людей і коней – страхотливий атрибут «жнив скорботи». Ці кадри (як і кадри захопленого німцями французького міста) уповні демонструють силу операторського мистецтва¹: екранне зображення дохлого коня змушує відчувати запах трупа, палаюче містечко – гару...

А проте, показуючи потворне обличчя війни, автори не забувають і про те, що обличчя це може вражати і своєрідною красою. Втративши свідомість у випадковому двобої на підступах до міста, герой приходить до тями серед ночі – щоби стати глядачем нічної сцени з театру воєнних дій. Слово «театр» тут і правда визначальне: на екрані постає ціле дійство, фантазмагорія світла й тіні, де руїни будинків схожі на декорації, а спалахи від світлових ракет нагадують феєрверки. І посеред цієї руйнівної феєрії тим фантастичніше (втім, чого не буває на війні?) виглядає острівцею миру і майже затишку: прихисток дівчини, що взяла під опіку чуже немовля. І, майже дивовижним чином

(чи за незбагненними законами війни?), у фляжці солдата опиняється молоко. Потрапити на зруйновану ферму, побачити там відро невідь-ким надоєного молока, пронести фляжку з ним крізь сповнені подекуди смертельними випробуваннями години – щоб нагодувати випадкове немовля! Штрих, що залишає відчуття легкої розгубленості й... зачарування.

Історія солдата, що врятував тисячу, з усім своїм натуралістичним антуражем має тісний зв'язок із традицією. Вже двоє друзів-воjakів підібрані ніби за зразком від часів щонайменше Сервантеса: присадкуватий, жвавий і практичний Блейк – та худорлявий, вищий на зріст Скофілд, заглиблений у себе і вороже-чужий «фронтовий романтиці» (що тут сигналізує про внутрішню свободу і власну позицію). На початку пригоди друзів ніби покликані ламати стереотипи: саме Блейк-«Санчо Панса» тут є лідером, що веде уперед, до подвигу, він активний і вмотивований. Скофілд-«Дон Кіхот» позиціонує себе як випадковий у цьому завданні супутник, у нього немає жодного бажання ризикувати собою (принаймні там, де цього можна уникнути), і він же потрапляє в різні, зокрема досить макабричні, халепи: раниць руку об колючий дріт і нею ж, невдало впавши, загрузає в трупі... щоб через якийсь час опинитися під завалом через вибух розтяжки. Проте – Блейк трагічно і безглуздо гине, і саме підкреслено негероїчний Скофілд мусить виконати місію.

Ключові теми епосу – війна і подорож. І те, й інше є в «1917», хоч у формі своєрідній. Війна тут постає не гучною битвою (інтрига фільму якраз у тому, щоб її не допустити), а подорож триває менше доби. Проте це не збавляє ні масштабності, ні глибини дійства. Воно лише відчуття єдності «великої історії» й «історії малої», особистісної. Посилує це відчуття й фінальна нота – титр із посвятою учасникові тієї війни Альфредові Мендесу, як розуміє глядач – дідові режисера. Історія «маленької людини» у «Великій війні» тут набуває нового виміру: історія світова перетворюється на родову.

¹ Оператор Роджер Дікінс одержав за цю роботу кілька нагород, зокрема BAFTA й «Оскара».